

Carm
Barten

Kleur bekennen in de zwart-wit discussie

Zo'n 14.000 kinderen lopen een hoger schooladvies mis door het schrappen van de eindtoets. Scholen dragen onbewust bij aan de kansenongelijkheid in onze samenleving.

De gewelddadige dood van George Floyd heeft wereldwijd de zwart-witdiscussie aangewakkerd. Het gaat in die zwart-witdiscussie niet over kleur, maar over diversiteit in de breedste zin van het woord. Het gaat over LHBTI'ers, over mensen die leven in armoede, over mensen met een andere (etnische) achtergrond, over ieder mens dat zich buitengesloten voelt omdat hij niet gezien wordt. Op politiek niveau wordt er inmiddels gesproken over discriminatie als institutioneel probleem. Oplossingen voor dit probleem worden al snel gezocht in het onderwijs. De school als kweekvijver voor kritisch-democratische burgers. In een lesje burgerschap komt discriminatie aan de orde en in het beste geval wordt er iemand uit een minderheidsgroep uitgenodigd voor een gastcollege over kansenongelijkheid. Echter zijn scholen zelf onderdeel van het institutioneel probleem en dragen daarmee ook (onbewust) bij aan de kansenongelijkheid in onze samenleving.

Positief onthaald

Het basisonderwijs heeft een aantal jaar geleden een verandering doorgemaakt in de advisering voor het voorgezet onderwijs. De onafhankelijk eindtoets heeft minder invloed gekregen. Daarvoor in de plaats is het advies dat de basisschool geeft - op basis van hun kennis en ervaringen - leidend geworden. Deze verandering werd destijds door velen, waaronder ikzelf, positief onthaald. Leerlingen zouden hierdoor immers minder afgerekend worden op een momentopname (eindtoets) en bovendien werd er weer recht gedaan aan de professionele kennis en kunde van de leraar. Een emancipatorische opkrikker voor leraar en leerling, zo werd gedacht.

Tegelijkertijd weten we al jaren uit onderzoek dat (etnische) achtergrond, armoede en sekse invloed hebben op de beeldvorming die leraren hebben over kinderen. Sterker nog, kinderen uit achterstands-gezinnen blijken op basis van hun achtergrond een lager schooladvies te krijgen dan 'witte' kinderen uit de middenklasse. Zo meldde het Centraal Planbureau (CPB) nog dat zo'n 14.000 kinderen een hoger schooladvies mislopen door het schrappen van de eindtoets; voor het merendeel zijn dat leerlingen met een migratieachtergrond [Brabants Dagblad 4 juli 2020].

Arbeidersgezinnen

De onafhankelijke eindtoets is in de jaren '60 ingevoerd om kansengelijkheid in het onderwijs te vergroten en daarmee voornamelijk kinderen uit arbeidersgezinnen kansen op hoger onderwijs te bieden en de emancipatie van de vrouw te bevorderen. Het is bijzonder dat in tijden dat de politiek spreekt over 'institutioneel racisme' nauwelijks gesproken wordt over de betekenis die dit heeft voor de pedagogie en ons onderwijs, of in dit specifieke geval over de huidige vorm van schooladvisering.

De oproep van het ministerie van Onderwijs in reactie op de cijfers van het CPB om brede brugklassen aan te bieden ter bevordering van de doorstroom naar het hoger onderwijs, is dan ook exemplarisch te noemen. Het is een pleister op de wonde waarmee voorbij wordt gegaan aan de kern van het probleem: discriminatie. De (onbedoelde) invloed van (voor)oordelen in de menselijk totstandkoming van een schooladvies.

Hiermee pleit ik niet voor de herintreding van de eindtoets als doorslaggevende factor voor de schooladvisering, in tegendeel. Ik roep het onderwijs op om kleur te bekennen omtrent de zwart-witdiscussie. Sta op tegen buitensluiten en onderdrukking. Scholen die beweren dat discriminatie bij hen niet plaatsvindt, of wegens de ogenschijnlijk politieke lading van dit debat zich neutraal opstellen en daarmee stilzwijgend toestemmen met het onrecht, verliezen in deze tijden hun geloofwaardigheid.

Zelfreflectie

Laat iedere leraar (of anderszins opvoedkundige) het gesprek voeren over diversiteit en hoe hier kleur aan te geven in hun dagelijkse werk met de kinderen. Laat het een fundamenteel onderdeel zijn van het pedagogische debat waarbinnen middels zelfreflectie (impliciete) discriminatie naar het bewustzijn wordt gebracht en daarmee afkomst of geaardheid nooit meer van invloed mag zijn op de kansen die een leraar het kind biedt. Het is de verantwoordelijkheid van de leraar eigen (voor)oordelen te onderzoeken en in gezamenlijkheid met collega's, ouders en de leerling een schooladvies te vormen dat uitgaat van de talenten en mogelijkheden van de betreffende leerling.